

Zolotaryova Oksana Victorivna – Postgraduate Student of the Department of Pedagogy of Gorlivka Institute of Foreign Languages (Bakmut, Ukraine). Senior Teacher of the Department of Language Preparation of Donetsk National Technical University (Krasnoarmysk, Ukraine). E-mail: zolotaryova.oksana@gmail.com

УДК 37.037

ІСТОРИОСОФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

О. Б. Кафарська

У статті досліджується історіософія української освіти, яка дає можливість виокремити з процесу навчання і виховання найвагоміші духовні вартості і таким чином створити фундамент для формування нового загальнокультурного типу особистості, який, якщо говорити про Україну, опирається на християнські цінності та сучасні досягнення науки і техніки; а також доводиться важливість вивчення цієї науки для вирішення проблем сучасної педагогіки.

Ключові слова: духовність, історіософія української освіти, філософія, освіта, історія.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Зміни історичної ситуації ведуть до переосмислення суті освіти, формують відповідні часу моделі освітньої практики, що, в свою чергу, впливає на людину, суспільство і державу. Історіософський підхід до вивчення суспільних процесів, в тому числі й навчання та виховання, глибоко розроблявся в кінці ХІХ - поч. ХХ ст. Відродження саме такого підходу до сучасних проблем освіти допомагає виявити певні суттєві її ознаки (генезис тих чи інших властивостей навчання та виховання), співвіднести їх із соціально-історичним розвитком суспільства, що дозволяє нам, по-перше, зрозуміти значущі чинники освіти, що історично виникли і були втрачені або суттєво трансформовані на певних етапах її розвитку; по-друге, сприяє виробленню правильного розуміння внутрішньої природи формування особистості засобами освіти, затемненої багатьма ідеологічними нашаруваннями, та традиційних уявлень про цю важливу сферу життєдіяльності людини;

по-третє, допомагає побачити витоки сьогоднішніх навчально-виховних процесів, оцінити їх позитивний потенціал; по-четверте, кваліфікувати цілий ряд сучасних проблем освіти, спрогнозувати їх розвиток, віднайти шляхи їх вирішення, в тому числі і тих викликів, які ставить перед навчальними закладами ХХІ ст.

Історіософія – це, як пише В. Кафарський, «наука, що вивчає світогляд людини та суспільства в усій повноті його історичних, духовних та інтелектуальних складових, які у своїй сукупності дають змогу відповісти на запитання: що визначає хід історії; що є рушійною силою загальнолюдського розвитку; як людина бачить себе у цьому процесі; як вона розуміє своє покликання та чого чекає від світу, в якому живе?...» [1, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Таке розуміння історіософського підходу до проблеми навчання та виховання впливає з праць М. Бердяєва, С. Булгакова, В. Зеньківського, М. Лоського, Г. Флоровського та ін. вчених.

Значний внесок в розробку розуміння історіософії як науки, що в першу чергу досліджує духовність людини і суспільства зроблений М. Бубером, М. Шелером, Х. Ортеги-і-Гассетом, Е. Фромом, В. Франклом та ін.

Важливим для усвідомлення процесу розвитку освіти як історіософської проблеми є доробок таких українських вчених, як Г. Сковорода, П. Юркевич, А. Кримський, В. Сухомлинський та ін.

В цей перелік слід вписати і сучасних дослідників В. Станко, О. Білоусько, Б. Рибаківа, В. Андрущенко, В. Беха, В. Лутая, С. Клепко, М. Култаєву, В. Кременя, М. Михайлова, Н. Піщуліна, Ю. Огородникова, Г. Шевченко, Т. Філіпчука та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Ми звертаємося до історіософського аналізу освіти тому, що в ньому зафіксовані сліди тих визначальних соціальних і духовних процесів, завдяки яким та чи інша культура перейшла у спадок і отримала розвиток, а це, в свою чергу, дає можливість більш повно усвідомити закономірності суспільного розвитку, зрозуміти сутності і місце людини серед інших явищ дійсності, адже людина – це усупільнене людство, високодуховне суспільство з певними знаряддями і засобами виробництва та властивим йому духовним світом.

Філософія розглядає освіту (навчання і виховання) через призму трансформації «духу епохи» у структуру свідомості, світогляд, духовний світ, культуру і загальне ество особистості. Трансформований засобами освіти «дух епохи» стає стрижневою її (особистості) підвалиною, визначає співрозмірність (або неспіврозмірність) людини з її добою. Через освіту цей дух визначає суспільно вагомі параметри особистості. Якщо «філософія освіти корегує, по-перше, його суспільну якість і значення; по-друге, ефективність реалізації педагогічними заходами в умовах і можливостях наявного типу культури; по-третє, відповідність загальноцивілізаційним магістралям розвитку людства у загальноісторичному аспекті», то історіософія аналізує ці ж проблеми через рівень розвитку духовності людини і суспільства [2, с. 10].

Отже, аналізуючи вищезазначене, можемо дійти висновку, що історіософія – це не тільки філософське розуміння історичного процесу, а й трансцендентне. Це дає підстави сказати, що історіософія – це цілісний світогляд, у якому духовне життя людства розкривається в усій повноті його релігійних, інтелектуальних, філософських, етичних та естетичних вимірів. Саме на базі таких знань історіософія дає відповіді на запитання, які завжди були тісно пов'язані з вірою, духовними цінностями, епохою та життєвим досвідом, коли людство намагалось осягнути суть тих сил, які впливали на його буття [3, с. 13-14].

Мета статті полягає у визначенні історіософії української освіти як проблеми сучасної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Історіософія на відміну від філософії дає можливість виокремити з процесу навчання і виховання найвагоміші духовні вартості і таким чином створити фундамент для формування нового загальнокультурного типу особистості, який, якщо говорити про Україну, опирається на християнські цінності та сучасні досягнення науки і техніки.

Ніщо не зникає. Культурні надбання однієї спільноти переплавляються та доповнюються іншою і таким чином збагачують людство. На нашу думку, вчені та дослідники суттєво недооцінюють найдавніші періоди в історії людства – перші періоди культурної еволюції прадавніх людей, що в сиву давнину жили на території України, коли зароджуються першооснови буття людини, того підґрунтя, на якому формувався український світогляд, а отже і освіта та культура сучасного українського суспільства.

Кожен з нас розуміє, що педагогічна спадщина не обмежується писемними джерелами, а сягає у глиб віків, проте форми і методи педагогічного впливу, які інтуїтивно зробили первісні люди, нині майже не осмислюються. Не використовуються й археологічні дослідження, які дають можливість зрозуміти педагогіку минулих тисячоліть.

Чомусь випадає з поля зору й те, що численні переміщення людських потоків і пов'язані з ними руйнації ніколи не приводили до повної зміни населення. Насельники або розчинялися у місцевій культурі (як правило більш розвинутій), або засвоювали спосіб буття підкорених спільнот. Інколи на захоплених територіях затверджувався новий суспільний устрій, а підкореним спільнотам навіть давали іншу назву. Традиційний спосіб життя, мислення і культура місцевого населення не занепадали, а розвивалися, збагачувалися за рахунок прибульців і закріплювалися після кожного припливу та відпливу тих чи інших людностей на новому більш якісному рівні. Врешті решт набутий досвід та традиції склали основу життєдіяльності, способу мислення, світосприйняття та духовності українського народу, сформували систему ранньої традиційної освіти, на яку, якщо добре придивитися, ми спираємося і сьогодні.

Візьмемо, наприклад, льодовиковий період, під час якого були залюднені терени України і сформувалися найдавніші людські спільноти. Цей період іноді уявляють як суцільну холодну зиму, що скувала морозом все живе. Але це не так. Льодовикова епоха була сприятлива для життя і дала поштовх до розвитку суспільства мисливців: Homo erectus (людини випростаної) та неандертальців, тобто людини розумної. Неандертальці на теренах України жили 300-30 тис. років тому під час найбільших зледенінь (рисько-дніпровського і юрсько-валдайського) і вдало створювали необхідні умови для життя [4, с. 30-39].

Навички виживання, зокрема, полювання вимагали у них керованих колективних дій, що посилювало суспільні зв'язки, які, в свою чергу, започаткували суспільну свідомість. Поступове удосконалення фізичного типу людини та знарядь праці, виникнення мислення і мови неодмінно супроводжувались розвитком соціальних відносин, шлюбних стосунків та ідеологічних (міфологічних) уявлень, що у своїй сукупності формувало прагромаду: «Якщо на початку відокремлення людини від тваринного світу і становлення трудової діяльності нові громадські взаємовідносини лише почали формуватися і

прагромада в основі своїй недалеко відійшла від тваринного стада, то з часом, у мустьєрський період, прагромада, як вважають дослідники, практично вже мало чим відрізняється від первісної громади кроманьйонців (*Homo sapiens*)» [4, с. 45].

Останнім часом все більше накопичується даних і про духовне життя первісної людини. Тут діяли дві групи чинників, які на думку Б. Рибаківа, дають підстави говорити про зародження перших релігійних уявлень, а саме: неандертальські поховання і знамениті «ведмежі печери». Свій висновок Б. Рибаків ілюструє знахідками А. Окладнікова в гроті Ташик-Таш, де навколо черепа неандертальського хлопчика, «... явно за певним планом, у вигляді кола були розставлені роги гірського козла. Це свідчить про те, – зауважує А. Окладніков, – що тут був вже розум, логічний план дій, цілий світ уявлень, який стояв за цим дійством» [5, с. 25].

Артефакти фіксують перші спроби людей пояснити певні природні явища, проявлялись прагнення людини до вдосконалення, орієнтація на вищі, абсолютні цінності. Це відбувалося через первісні звичаї, обряди, замовляння, які передавались з покоління в покоління та створювали ті якості людини, які «виділяють її з тварного світу», закладаючи духовні підвалини людства [6, с. 6].

«Отже, – робить висновок Клод Леві-Строс, – людина неоліту чи протоісторії є нащадком тривалої наукової традиції. Проте, якщо розум, що надихав цю людину, так само як і її попередників, був таким як і в сучасних людей, то чим можна пояснити, що він зупинився, тупцюючи, ніби на сходовій клітці, протягом кількох тисяч років між неолітичною еволюцією та сучасною наукою? Цей парадокс дозволяє зробити тільки один висновок: існують два різних способи наукового мислення, що функціонують, звичайно, не як нерівні стадії розвитку людського розуму, а як два різні стратегічні рівні, на яких природа зазнає напад з боку наукового пізнання – один приблизно пристосований до сприйняття та відображення, інший – розкомплексований, так ніби необхідні зв'язки, що складають предмет будь-якої науки, неолітичної чи сучасної, могли досягатись двома різними шляхами – достатньо близьким до чуттєвої інтуїції і далеким від неї» [7, с. 78].

Таким чином, первісне наукове мислення накладалося на організацію і практику життя та світосприйняття людини, чим укріплювало її дух для досягнення більш високої мети – розуміння духовних істин і моральних цінностей.

На зміну одній епосі приходила інша, вбираючи в себе духовні традиції, моральні цінності та особливості життєдіяльності попередників. У зв'язку з цим не можна обминути особливості розвитку освіти в Київській Русі, найважливішим культурним елементом якої стало формування літературно-писемної мови. Свідченням цього «винаходу» є не лише графічні орнаменти на посуді, але і написане «руськими письменами» повідомлення просвітителя Кирила про знахідку Євангелія та Псалтиря, договір князя Ігоря з греками, письмові грамоти, «Остромирове Євангеліє», «Ізборники Святослава», «Повчання Мономаха своїм дітям» як морально-етичний кодекс поведінки, «Повість временних літ», повчання Василя Великого тощо.

Навчанням та вихованням у цей період займалась і держава і церква. Були відкриті державні школи, а при архієрейських та соборних церквах і монастирях – школи для підготовки освіченого духовництва, школи для дівчат, князів, бояр, нижчих верств населення. Були засновані бібліотеки та архіви, створені літературні осередки, де перекладались та переписувались книги, писались літописи, розвивалося книгодрукування. З'являється книжне навчання, поняття книжної мудрості, книжної культури. Розвивається староукраїнська історіографія, яка усталює історичну та культурну метрику українського народу, узагальнюються знання про навколишній світ та історичний досвід, з'являються перші спроби систематизувати вироблені уявлення про людську історію.

Прийняття християнства сприяло визнанню за Київською державою самостійного місця в політичній структурі тогочасного світу й входження до світової християнської спільноти. Поруч із традиціями давніх вірувань з'являлись нові світоглядні орієнтації, що продовжили процес формування української етнодуховної культури. Не любомудрство, а швидше «добротолубіє» лягло в основах духовного досвіду і світобачення отців церкви на Русі. Загальнохристиянським символом стає серце – як орган розуміння, як центр, що зводить в одне ціле думку, волю та віру, центр морального життя та духовності. Утверджується історична місія Русі та визначається її місце у всесвітній історії.

Особливе місце у цьому процесі зайняла релігійна освіта, яка була спрямована на пізнання та осмислення духовного світу людини. Основними категоріями навчання та виховання стали добро, мудрість, краса, любов, що сприяли формуванню моральних принципів життя людини та етику її поведінки. Саме релігійні інституції стали основною

рушійною інтелектуальною силою і національним об'єднуючим фактором, сприяли розвитку етнодуховної культури народу.

Татарська навала не сприяла подальшому розвитку навчання та виховання ні через вороже ставлення до церкви та школи, а через велетенську руйнацію, знищення політичної єдності Київської Русі, її економічний занепад. Культурно-національні традиції зберігали Галицьке та Волинське князівства, які і стали освітніми осередками.

Визначною історіософською пам'яткою Галицько-Волинського князівства став Галицько-Волинський літопис, зміст якого засвідчує його зв'язок із загальною тенденцією світової історіографічної культури, з європейськими традиціями, а також вказує на його унікальність. Адже в літописі вказані не лише історичні факти, а осмислюються основні моральні цінності українського народу, розкриваються форми і методи навчання та виховання дітей різних соціальних верств.

У середині XIV ст. Галицько-Волинська держава перестає існувати в зв'язку із приєднанням українських земель до Великого князівства Литовського, а Галичина стає провінцією Польського королівства. У цей період був величезний вплив освічених українців на литовських князів та магнатів. Українська мова стала мовою діловодства, дипломатії, приватного листування.

В XV ст. велась боротьба українського народу проти литовських князів на релігійній основі, це приводило не лише до занепаду шкільництва, тобто навчання та виховання, а і втрати українцями їх самобутності, їх національних звичаїв, традицій та світогляду.

На захист української культури та збереження національних та духовних цінностей стали братські школи. Спочатку вони ставили перед собою релігійні благодійні цілі, але згодом їх діяльність сприяла організації української національної школи не тільки як засобу навчання та виховання, а й як знаряддя формування світогляду українського громадянства, боротьби за національні цінності українського народу: мову, культуру, віру та традиції, ідеали справедливості.

Велике значення для розвитку національних, духовних цінностей та національної свідомості українців мали Острозька та Києво-Могилянська академії, де викладання велося українською мовою, з глибокою повагою до української історії та культури на засадах всестановості. У цих навчальних закладах виховували повагу до школи та товариства, толерантність, дружбу та братерство, любов та шану до історичного минулого та народних традицій.

Змінам у процесі навчання та виховання сприяла і поява козацтва, яке у XVI ст. не тільки виборювало незалежність, але й захищало православну віру від натиску католицизму та московського православ'я. Розвиток науки і техніки, зростання ролі знань, які стають необхідним атрибутом культури, умовою узгодження індивідуальних та суспільних можливостей для отримання більшої користі та вигоди, сприяє появі практичного характеру навчання та виховання. Воно набуває адаптовано-розвиваючу функцію. Вищі цінності почали нівелюватись.

У цей час виникає певне протиріччя: наявність освіченості свідчила про наявність певної культури, але наявність не всякої культури гарантувала освіченість. Тому для процесу навчання та виховання стало важливим питання: які саме компоненти культури сприяють освіченості, що необхідно вкладати у зміст навчання та виховання, адже людина може втратити свою цілісність, залежно від того яка культура і в якому зв'язку з іншими культурами впливає на її розвиток.

Школи доби козацько-гетьманської держави, які охоплювали дошкільне сімейне виховання, родинно-громадсько-шкільне виховання, підвищену та вищу освіту, військово-спортивне і національно-патріотичне загартування воїна-визволителя з лицарським кодексом честі й звитяги були захисниками національних цінностей та духовності українців. [8, с. 139]. Нині теж актуальне звернення до історичного минулого України, козацькі символи набувають сакрального значення, вбираючи в себе історичну пам'ять, засуджується зневага нащадків до надбань пращурів, уособлюються волелюбні поривання особистості.

Носіями українського світогляду та духовної культури в більшій чи меншій мірі були і парафіяльні приватні школи, мандрівні дяки та світські майстри грамоти. Вони виконували велику культурну місію – зберігали етнодуховну культуру народу. Тогочасні бурси були яскравим прикладом милосердя.

Це були навчальні заклади, які в певній мірі відповідали потребам духовного життя українців, виховували схильного до науки, творчого, винятково працюючого, толерантного, талановитого, доброзичливого, з прихильним ставленням до людей, готового прийти на допомогу, високодуховного українця.

Поступово релігійний підхід до розвитку освіти набирає академічного, світського бачення. Проте наукова основа самоідентичності українства, яка лежала в основі навчання та виховання, не змінилась.

Отже, період XVI – поч. XVII ст. був періодом відродження національної свідомості українського народу, громадянського та патріотичного спрямування, визначальною в науці була людинознавча, етико-гуманістична проблематика, що відобразилась на моральних якостях та нормах поведінки українців. Понад усе цінувалось людське щастя, високий рівень освіченості, свобода та духовність.

У кін. XVII – поч. XIX ст. всупереч політичним утискам національна свідомість українців зростає: формується новий соціальний шар суспільства – національна інтелігенція, яка стає на захист українських культурних традицій та сприяє культурному відродженню, що наприкінці XIX ст. сприяє зародженню ідеї державної самостійності України.

Тут слід наголосити на діяльності національно-культурної організації «Руська трійця», які утверджували права української мови, далі – Кирило-Мефодіївського товариства, ідеями якого було створення федерації слов'янських демократичних республік, рівність людей, знищення кріпацтва, культурно-просвітницька організація «Громада» піднімала українське шкільництво та повертала йому традиційну національну основу. Діяльність цих та інших товариств відроджувала не лише звичаї та традиції українського народу, рідну мову, фольклор, а створювала підстави для самоствердження особистості, політичні передумови для створення незалежної держави.

Освіта визначалася беззаперечним фактором суспільного прогресу. Проте в основі навчання та виховання знаходився образ особистості, вихованої на засадах добра, правди, справедливості та християнської віри. Задоволення матеріальних потреб поступалося забезпеченню розвитку безмежних можливостей людського розуму і науки пізнати навколишній світ. Формувалась інтелектуальна культура як основа для виховання нового типу українського національного інтелігента.

Важливим для розвитку та становлення України та історіософії української освіти стала національна концепція української історії М. Грушевського, центральною ідеєю якої була ідея державності та демократизму українського народу. Автор виокремив український народ у самостійну спільність, національні ідеї заклав у фундамент самостійного життя українців та показав високий рівень духовності народу через повагу до своїх традицій, його безперервну еволюцію на національних засадах.

Події XIX – поч. XX ст. повернули суспільство у бік вирішення проблем, в основі яких були війни та національно-визвольні революції.

Схильність до моральних настанов та життєвому повчанню, повага до вищих духовних цінностей поступається місцем новим ідеологіям. Все це не сприяло збереженню культурних та навчально-виховних цінностей. Проте національно свідомі вчені, просвітителі та культурні діячі, не зважаючи на урядові заборони, обстоювали та поширювали національні ідеї, щоб позбутися духовного закріпачення.

В основі історіософських поглядів, які закладались в навчання та виховання, лежала ідея закономірності суспільного розвитку з елементами матеріалістичного осягнення прогресу. Але ця ідея була згідно української ментальності доповнена християнською духовністю, відданістю боротьбі за соціальне та національне визволення, народовладдя, загальнолюдські права та свободи. В подальшому ідеологія марксизму зводить процес виховання до рівня формування комуністичної людини, не здатної самостійно мислити. Реальні суспільні перетворення кінця XX ст. доводять неспроможність марксистського підходу до формування особистості.

У 80-90 роках, коли створюються нові історичні умови розвитку української державності, знову набувають актуальності вивчення проблем світогляду людини, її пізнавальні можливості та ціннісні орієнтири. Навчання та виховання ґрунтується на сукупному людському досвіді, тобто історія, традиції, національні цінності українського народу починають відроджуватись. Проходить процес демократизації та гласності, який сприятиме проголошенню державної незалежності України.

Якщо ми наголошуємо, що філософія освіти покликана формувати образ «людини майбутнього», орієнтуючи та змістовно наповнюючи педагогіку новими знаннями, методами, способами, цілями, котрі через процес освіти втілюються у формуванні внутрішнього світу конкретного покоління, то історіософія освіти – це історичний процес – путівник для навчання і виховання високодуховної, високорозвинутої, високоморальної людини. Адже «людина – це не тільки душа з її духовним наповненням, а й тіло з властивими йому здібностями...; це не тільки особистість з її принципами, волею та життєвим досвідом, а й соціальна істота з характерним для неї способом мислення... Знання людини, як і бачення світу, визначається епохою, в якій вона живе» і в цьому процесі слід не прогледіти свого призначення [6, с. 50-51].

Сьогодні глобалізаційні процеси нівелюють історіософське розуміння подальшого розвитку людства. Немає нового просвітлення, людина втрачає моральні та духовні цінності, сучасний світ сповнений проблем та суперечностей, людство поглинає кіберпростір.

Тим більш жахливим стає визнання того, що здавалося б історично багатий та досконалий процес навчання та виховання, стратегічна мета якого полягає у становленні творчо-гуманітарної, духовної особистості як цілісного суб'єкта культури, здатної міркувати категоріями космічних масштабів, сприяє лише деградації цієї особистості.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Тому на сьогодні важливим є створення умов для практичного втілення у суспільне життя історіософських систем, які будуть розкривати особливе духовне призначення людини та навчати педагогів свідомо утворювати свою, тільки їм притаманну методіку і стиль навчання та виховання, залишаючись на позиціях науки про людину як основу освітніх стратегій для створення освіченої, сильної духом особистості.

В наш час під освіченістю розуміють більше знань та вмінь самостійного прагматичного мислення. Але цим ми фактично формуємо людину байдужу до національних цінностей, людину, яка зможе відкинути своє суспільство і замінити його на інше. До речі, таких прикладів у нашому сьогоденні достатньо. Поза увагою залишається те, що освічена людина – це та, яка через вдосконалення свого духовного досвіду творить єдиний духовний світ людства та яка здатна не лише змінити себе і суспільство, але й зберегти його. Тому, можливо, слід працювати не над системою реформування сучасної педагогіки, а над інноваційною системою, яка має актуалізувати духовний та національний феномен через історіософське осмислення розвитку освіти, бо творення національної історії – це процес водночас рефлексивний і активний, майже так само як і творення індивідуальної долі, і таким чином створювати концепцію «руху на випередження», бо тільки така концепція може дати нам можливість зрозуміти, що в контексті історично визначених загальнолюдських цінностей формується високодуховна особистість, спосіб її життєдіяльності, олюднюється буття.

Дана стаття є по суті ілюстрацією даної проблеми, але аж ніяк не всебічним аналізом духовних і культурологічних аспектів історіософії освіти в Україні. Для цього необхідно дати нову періодизацію освіти в Україні, що знайде своє відображення в наступних наукових статтях.

Література

1. Кафарський В.І. Духовна наука: в 3 т. Т.2 Духовні істини і моральні цінності людини / В.І. Кафарський. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2016. – 508 с.
2. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. Андрущенко, І. Передборської. – К.: Вид-во НПУ імені П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
3. Кафарський В.І. Духовна наука: в 3 т. Т.1 Історіософія віри в єдиного Бога / В.І. Кафарський. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2014. – 484 с.
4. Давня історія України / Відпов. ред. В.Н.Станко. – К., 1997. – Т.1. – С. 30-45.
5. Окладников А. П. Утро искусства / А. П. Окладников– Л., 1967. – С. 25.
6. Кафарський В.І. Духовні сили людини / В.І. Кафарський. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2016. – 60 с.
7. Клод Леві-Строс Первісне мислення / Клод Леві-Строс. – К., 2001. –78.
8. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко – К., 2003, С. – 139.

ИСТОРИСОФИЯ УКРАИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИКИ

О.Б. Кафарская

В статье исследуется историософия украинского образования, которая дает возможность выделить из процесса образования и воспитания самые значимые духовные ценности и таким образом создать фундамент для формирования нового общекультурного типа личности, который, если говорить об Украине, опирается на христианские ценности и современные достижения науки и техники; а также доказывается важность изучения этой науки для решения проблем современной педагогики.

Ключевые слова: *духовность, историософия украинского образования, философия, образование, история.*

HISTORIOSOPHY OF UKRAINIAN EDUCATION AS A PROBLEM OF MODERN PEDAGOGY

O.B. Kafarska

The article examines historiosophy of Ukrainian education which enables identification of the process of training and education of the most significant spiritual value and thus create the fundament for a new general cultural type of a person who, when it comes to Ukraine, based on Christian values and modern achievements of science and technology and has the importance of studying this science to solve problems of modern pedagogy.

Key words: spirituality, historiosophy of Ukrainian education, philosophy, education, history.

Кафарська Ольга Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Прикарпатського юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», доцент (м. Івано-Франківськ, Україна). E-mail: kafanana123456@yandex.ru

Kafarska Olha Bohdanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Humanitarian, Social and Economic Disciplines of Precarpathian Law Institute of the National University «Odesa Law Academy», PhD. (Ivano-Frankivsk, Ukraine). E-mail: kafanana123456@yandex.ru

УДК 37.013: 17.022.1 «8/17»

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «ІМІДЖ»: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ (ІХ - ХVІІІ СТ.)

А. В. Коркішко

У статті проаналізовано літературні пам'ятки культури Київської Русі та філософську, історико-педагогічну літературу ІХ-ХVІІІ ст. щодо сутнісної характеристики категорії «імідж». Акцентовано увагу, що професійний імідж учителя, вихователя, викладача доцільно розглядати в контексті розвитку педагогічної думки, досліджуючи його особливості на кожному історичному етапі. Дійдено висновку: у здобутках вітчизняної народної педагогіки, пам'ятках педагогічної літератури, поглядах мислителів, філософів, просвітителів, українських діячів посідали значне місце питання формування особистості педагога, проблема «іміджу» вчителя, хоча сам термін ще не використовувався.

Ключові слова: імідж, іміджування, філософська думка, народна педагогіка, пам'ятки педагогічної літератури, учитель, педагог.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. В умовах трансформації українського суспільства на шляху до інтеграції в європейське співтовариство значну увагу приділено формуванню